

Условия на съществуване и биологични прояви на птици и бозайници

Главните отличителни белези на птиците се изразяват в следното: тялото е покрито с пера, предните крайници са видоизменени в криле, телесната температура е постоянна, разделянето на артериалните и венозните съдове е пълно, нервната система има по-висока степен на развитие, зъбите са редуцирани, като са заменени с клюн и др.

Първите птици са познати само по 3 индивида, останките от които са намерени в горните пластове на юра. Те са обединени в рода Археоптерикс. Птиците от креда са по-добре запазени в земните пластове и имат по-типично устройство. Характерни са родовете хесперорнис и ихтиорнис-имал е добре изразен кил. Бързото развитие на птиците от неозойската ера се обяснява с разцвета на покритосеменните растения и насекомите/основна хранителна база/.

Клас Птици/Aves/ се дели на 2 подкласа: Гущероопашати-Saururae и Ветрилоопашати-Ornithurae. Всички съвременни птици се отнасят към ветрилоопашатите. Те са разпределени в 3 надразреда-Бягащи; Плаващи; Летящи.

Към летящите се отнасят по-голямата част от птиците-8590 вида. За всички е характерен добре развитият кил на гръдната кост и маховите пера на крилето. Към надразред Volantes спадат 35 разреда.

Разред Гмурецоподобни/Podicipediformes/. Те са космополитни и главно са пресноводни птици. Характерна особеност за повечето представители е наличието на самостоятелна плавателна ципа на всеки пръст поотделно. При някои видове пръстите са съединени с обща плавателна ципа. Оперението им е плътно.

Сем. Гмурци/Podicipitidae/. Най-характерен е гмурецът рогач-Podiceps cristatus, който е най-едрият представител на разреда. У нас се среща покрай Дунав и Ч. море. Най-често срещан вид у нас е кривото пате-P. Ruficollis.

Разред Пеликаноподобни/Pelecaniformes/

Сем. Пеликани/Pelecanidae/. У нас се срещат розовият пеликан/*Pelecanus onocrotalus*/и къдроглавият пеликан/*P. Crispus*/, който гнезди в езерото Сребърна.

Разред Щъркелоподобни/Ciconiiformes/. За всички е характерно дълги крака, лишени от плавателни ципи, дълга шия и човка.

Сем. Чапли /Ardeidae/-космополити. У нас - сивата чапла/*Ardea cinirea*/, червената чапла/*A. Purpurea*/, големият воден бик/*Botaurus stellaris*/. Всички обитават блатисти места и се хранят главно с риба.

Сем. Щъркели/Ciconiidae/-17 вида. У нас – белият щъркел/*Ciconia ciconia*/ и черният щъркел/*C. Nigra*/, който е много рядък.

Разред Гъскоподобни/Anseriformes/-патици, гъски и лебеди; космополити;

Сем Патицови/Anatidae/За всички е хар. Човката, която е покрита с кожа. По края на човката се намират рогови пластинки или зъбци. Пластинките при патиците допринасят за филтриране на водата, а зъбците при гъските подпомагат пасенето на трева. Предните 3 пръста са съединени с плавателна ципа. Най-често срещани видове от патиците са зеленоглавата дива патица/*Anas platyrhynchos*/, която е важен стопански обект, шилоопашатата патица/*A. Acuta*/, зимното и лятното бърне. От гъските-сивата гъска/*Anser anser*/, голямата белочела гъска/*A. Albifrons*/. От лебедите-пойният и немият лебед, които се срещат у нас през пролетта.

Разред Дневни грабливи; Соколоподобни/Falconiformes/-хетерогенна група, вкл. Ястреби, соколи, блатари, орли, лешояди и др. космополити. Всички имат завита човка и остри закривени нокти. Живеят на двойки.

Сем. Ястреби/Accipitridae/-205 вида. По-характерни са скалният орел, кръстатият орел, обикновеният мишелов/Buteo buteo/, блатари, ястребът кокошар/Accipiter gentilis/, ястребът врабчар/A. Nisus/, брадатият лешояд и белоглавият лешояд/Gyps fulvus/.

Сем. Соколови/Falconidae/-ограничено разпространение. У нас –керкенец/Falco tinnunculus/ и ловджийският сокол.

Разред Кокошоподобни/Galliformes/-едри птици със здрави крака и тъпи нокти за ровене.

Сем. Фазанови/Phasianidae/. Важни ловни обекти са яребицата/Perdix perdix/ и пъдпъдъкът/Coturnix coturnix/ разпространени широко у нас. В горите на Рила, Родопите, Пирин и Стара планина се среща дивият петел, глухар/tetrao urogallus/.

Разред Жеравоподобни/Gruiformes/. Сем. Жерави/Gruidae/-в Европа и Сев. Америка. Те са предимно северни видове и извършват дълги прелети. Най-широко разпространен е сивият жерав/Grus grus/, който се среща и у нас.

Сем. Дропли/Otididae/-в степни и пустинни места. У нас се среща дроплата/Otis tarda/, която има ограничено разпространение в Добружа.

Сем. Дърдавци/Rallidae/-космополитно разпространение. Обитават обрасли блата и мочурища. Ливаден дърдавец-Crex crex.

Разред Дъждосвирцоподобни/Charadriiformes/. Сем. Рибарки –речна рибарка/ Sterna hirundo/ Сем. Кръсточовки-Саблеклюн, кокилобегач, турилик, Сем. Бекасови- обикновена калугерица, горски бекас, средна бекасица, разноцветен бойник. Сем. Чайки-сребриста чайка/Larus argentatus/ и чайка смехулка/L. ridibundus/.

Разред Гълъбоподобни; Сем . Гълъбови/Columbidae/-скален гълъб/Columba

livia/,гривяк/*C. Palumbus*/,гургулица/*Streptopelia turtur*/ и гугутка/*S. Decaoto*/.

Разред Кукувицоподобни/*Cuculiformes*/-Сем. Кукувицови-Обикновена кукувица-*Cuculus canorus*.

Разред Совоподобни,Нощни грабливи птици./*Strigiformes*/.Сем. Совови-*Strigidae*.Бухал/*Bubo bubo*/;Кукумявка/*Athene noctua*/.

Разред Кълвачоподобни/*Piciformes*/Сем. Кълвачови/*Picidae*/-зелен кълвач /*Picus viridis*/;Голям пъстър кълвач/*Picoides major*/ и малък пъстър кълвач/*Picoides minor*/.

Разред Врбчоподобни/Пойни/*Passeriformes*-50 % от всички познати птици;2600 рода с хиляди видове.

Сем Чучулиги /*Alaudidae*/-полска чучулига/*Alauda arvensis*/;качулата чучулига/*Galerida cristata*/.

Сем. Лястовици/*Hirundinidae*/-селска лястовица/*Hirundo rustica*/

Сем. Мухоловкови/*Muscicapidae*/-Червеногръдка/*Erithacus rubecula*/;Южен славей/*Erithacus megarrhynchos*/;Кос/*Turdus merula*/;Поен дрозд/*T. Philomelos*/

Сем Авлигови/*Oriolidae*/-Авлига/*Oriolus oriolus*/.

Сем. Синигерови/*Paridae*/-Голям синигер/*Parus major*/ и Черен синигер/*P. Ater*/

Сем. Вранови/*Corvidae*/-Гарван/*Corvus corax*/;Сврака/*Pica pica*/

Клас Бозайници/*Mammalia*/

Основните характерни белези на бозайниците са следните:телесната температура е сравнително висока и постоянна,което обуславя ускорени метаболитни процеси;тялото е покрито с космена покривка,която играе ролята на термоизолатор;малките се раждат и изхранват с мляко/само ехидната и птичечовката снасят яйца,но хранят малките с мляко/.Анатомични особености на бозайниците:в тилната област на черепа има два кондилуса;в устата има вторично твърдо небце,което отделя носовата област;квадратната кост и съчленителната кост от долната челюст мигрират в средното ухо и се превръщат в кости на слуховия апарат;черепната кутия е по-голяма/нараснал главен мозък/;диференциация на зъбната система;наличие на диафрагма,която разделя тел. Празнина на гръдна и коремна част.

Подклас Плацентни бозайници/*Placentalia*/-развитието на малките протича в утробата на майката.С нея те са свързани с плацентата.Най- рано възникнали и най-примитивни от тях са насекомоядните/*Insectivora*/-хар. Се със слаба диференциация на зъбната система.Почти при всички има подвижно хоботче,на върха на което се намират носовите отвори.

Сем. Таралежи/*Erinaceidae*/-15 вида,от които у нас само 1-южно европейският таралеж /*Erinaceus concolor*/.

Сем. Земеровки/*Soricidae*/-разпространени в Европа,Азия,Сев. Америка и Африка.Всички имот големината на мишка,но се различават по удължената муцуна и по структурата на зъбите.У нас често се срещат обикновената земеровка/*Sorex araneus*/,белокоремната белозъбка/*Crocidura leucodon*/,водната земеровка/*Neomys fodiens*/,Към сем. Се отнася и най-малкият бозайник-белозъбката пигмей-*Suncus etruscus*, която живее в Южна Европа.

Сем. Къртици/*Talpidae*/-19 вида в Европа,Азия и Сев. Америка.У нас –европейската къртица/*Talpa europaea*/.

Разред Прилепи/*Chiroptera*/-предните крайници са видоизменени в своеобразни криле. С изключение на първия пръст всички останали са силно удължени. За тях, както и за страните на тялото и задните крайници е заловена тънка летателна ципа. Прилепите извършват активни летателни движения, поради което на гръдната им кост се развива кил. Върху него се залавя добре развит гръден мускул, подобен на този на птиците. Познати са 850 вида.

Подразред Големи прилепи/*Megachiroptera*/-плодоядни форми, обитаващи тропици и субтропици. Често срещана е летящата лисица/*Pteropus edulis*/.

Подразред Малки прилепи/*Microchiroptera*/.-повечето са насекомоядни и малка част-кръвосмучещи. У нас се срещат представители на следните семейства:

Сем Подковоноси/*Rhinolophidae*/-в тропичните и субтропичните области на Европа. Често срещани у нас са големият подковонос/*Rhinolophus ferrumequinum*/, малкият подковонос/*R. Hipposideros*/, южният подковонос/*R. Euryale*/.

Сем. Гладконоси прилепи/*Vespertilionidae*/.-Имат космополитно разпространение; 298 вида. У нас-дългокрилият прилеп/*Miniopterus schreibersii*/, дългоухият прилеп/*Plecotus austriacus*/.

Сем. Булдогови прилепи/*Molossidae*/-в тропици и субтропици; у нас само *Tadarida teniotis*.

Разред Гризачи/*Rodentia*/-2000 вида в 30 семейства. Най-характерната им особеност е устройството на зъбната им система. Резците са по 2 на горните и долните челюсти и са лишени от корен. Това повдоява непрекъснато то им нарастване. Кучешки зъби липсват. Резците са отделени от кътниците със свободно пространство наречено диастема. Кътните зъби при различните видове имат различна дъвкателна повърхност.

Гризачите са космополитно разпространени. Те са вредители на селскостопанските

култури,складираните храни,горските насаждения и др.,а много от тях са преносители на различни заболявания по човека и дом. Животни.

Сем. Катерици/Sciuridae/-в Африка,Европа,Азия и Сев. Америка. Познати са както чисто степни видове,така и горски обитатели. У нас се срещат катерицата/Sciurus vulgaris/-горско животно;лалугерът/Citellus citellus/,обитател на откритите пространства.

Сем. Бобри/Castoridae/-ограничено разпространение в Европа,Азия и Сев. Америка.Представител-бобър/Castor fiber/.

Сем. Мишевидни/Muridae/-най-богато на представители.Родината им е Европа, от където са пренесени до всички крайща на земята.У нас-домашната мишка/Mus musculus/,сивият и черният плъх/Rattus norvegicus и R. Rattus/.

Сем. Сънливци/Muscardinidae/-в Европа;39 вида.У нас-голям сънливец/Glis glis/.Всички спят зимен сън от където са получили и името си.

Разред Нечифтокопитни/Perissodactyla/-едри тревопасни животни Най-добро развитие при тях има III пръст.Повечето видове имат по 6 резеца в горната и долната челюст.Млечните им жлези са само една двойка, разположени в ингвиналната област.Видовете са обединени в три семейства-тапири,носорози и коне.

Сем. Конне/Equidae/-коне,магарета и зебри.В степите на Моголия живее конят на Пржевалски/Equus przewalskii/,а в Африка-дивото магаре/E. Asinus/,което се счита за родоначалник на домашното магаре.Също в Африка се срещат и няколко вида на зебрата.

Разред Чифтокопитни/Artiodactyla/-едри тревопасни животни,при които III и IV пръст са най-добре развити.Разредът се разделя на 2 подразреда-Непреживни и Преживни.

Подразред Непреживни/*Nonruminantia*/.-свине и хипопотами. У нас както и в по-голямата част на Европа и Азия се среща дивата свиня/*Sus scrofa*/.

Подразред Преживни /*Ruminantia*/-камили, плътнороги, жирафи и кухороги.